

Motywacje wyboru studiów medycznych na przykładzie studentów Akademii Medycznej we Wrocławiu

Motives for choosing medical studies by students of Medical Faculty at Medical University of Wrocław

LUDMIŁA WASZKIEWICZ, KATARZYNA ZATOŃSKA, JAKUB EINHORN, KATARZYNA POŁTYN-ZARADNA, DAGMARA GAWEL-DĄBROWSKA

Katedra i Zakład Medycyny Społecznej, Akademia Medyczna we Wrocławiu

Wprowadzenie. Ważny aspekt jakości kształcenia akademickiego stanowi problematyka motywów wyboru kierunku studiów, co szczególnie istotne jest w przypadku studiów medycznych.

Cel pracy. Poznanie i analiza motywów podjęcia studiów medycznych oraz wyboru przyszłej specjalizacji przez studentów Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu.

Materiał i metoda. Badając motywację wyboru kierunku medycznego oparto się na formule J. Reykowskiego zakładającej, że motywacja jest funkcją użyteczności celu oraz subiektywnego prawdopodobieństwa osiągnięcia go, a motyw jest tym silniejszy im trudniej skłonić człowieka do zmiany kierunku podjętej działalności. Badanie przeprowadzono techniką ankiety audytoryjnej w semestrze letnim roku akademickiego 2009/2010. Grupa badana liczyła 89 osób – byli to studenci VI roku Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu.

Wyniki. Najczęściej wskazywaną motywacją wyboru studiów medycznych przez badaną grupę była chęć niesienia pomocy innym (39%), a następnie gwarancje zatrudnienia po studiach (21%), wysoki prestiż zawodu lekarskiego (13%), dobra sytuacja ekonomiczna lekarzy (9%) oraz tradycja rodzinna (7%). W przypadku wyboru przyszłej specjalizacji medycznej najpopularniejszymi kierunkami okazały się pediatria (14%), interna (13%) oraz chirurgia (8%), natomiast najrzadziej wybierano takie specjalizacje jak hematologia dziecięca, intensywne terapię, ortopedia, chirurgia naczyniowa, laryngologia, alergologia i endokrynologia, specjalizacje te uzyskiwały po jednym procencie wskazań dokonywanych przez studentów.

Wnioski. 1. Wśród motywów wyboru studiów medycznych przeważało wskazywanie motywów o charakterze autotelicznym, a następnie instrumentalnym. 2. Wybór przyszłej specjalizacji przez studentów medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu wskazuje na największe zainteresowanie kierunkami podstawowymi.

Słowa kluczowe: medycyna, specjalności medyczne, motywacja, studenci

Introduction. An important aspect of quality of academic teaching is the student's motivation for choosing medical studies. It is especially important with medical studies.

Aim. The paper's purpose was to reveal and analyze the motives leading to choose medical studies and future specialization among the students of the Medical Faculty at Medical University of Wrocław.

Material & methods. To analyze the motives for choosing a medical faculty a J. Reykowski's formula was used, where the motivation is a function of social usefulness and subjective probability of reaching a goal; motivation is stronger if it is harder to make a person to change the initial decision. The research was conducted in a form of an auditory questionnaire summer of 2009/2010 academic year on a group of 89 6th-year students of the Medical Faculty at Medical University of Wrocław.

Results. The most often claimed motive for choosing medical studies was the need to help others (39%), then a chance for finding employment after graduation (21%), high prestige of the profession (13%), good economical perspective of the profession (9%) and family tradition (7%). In case of future medical specialization the most popular were: pediatrics (14%), internal diseases (13%) and surgery (8%), the rarely chosen specializations were: pediatric hematology, intensive therapy, orthopedics, vascular surgery, laryngology, allergology and endocrinology, each one accounted for 1% of all choices made by the students.

Conclusions. 1. Among different motives to choose medical studies the autotelic motives and secondly the instrumental motives play a profound role. 2. The students of Medical University of Wrocław most often choose basic medical specialties (pediatrics, internal medicine).

Key words: medicine, medical specialties, motivation, students

© Hygeia Public Health 2012, 47(2): 223-226

www.h-ph.pl

Nadesłano: 09.01.2012

Zakwalifikowano do druku: 21.05.2012

Adres do korespondencji / Address for correspondence

prof. dr hab. Ludmiła Waszkiewicz
Katedra i Zakład Medycyny Społecznej, Akademia Medyczna we Wrocławiu im. Piastów Śląskich
ul. O. Bujwida 44, 50-345 Wrocław
tel. 71 328-21-45, e-mail: studium@msizp.am.wroc.pl

Wprowadzenie

Problematyka motywu wyboru kierunku studiów stanowi ważny aspekt jakości kształcenia akademickiego. Szczególną rolę odgrywa ona w przypadku studiów

medycznych, gdzie kandydaci na studia powinni mieć świadomość specyfiki przyszłego zawodu, ale także dużych oczekiwań społecznych i swoistej misji, która wiąże się z wykonywaniem zawodu lekarskiego.

W 2008 r. Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) przeprowadziło na liczącej 1050 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski badanie dotyczące prestiżu poszczególnych zawodów. Wynikało z niego, że zawód lekarza cieszył się wówczas dużym poważaniem u 73% społeczeństwa, co stanowiło o cztery punkty procentowe mniej niż uzyskały pielęgniarki, a także o dwa punkty procentowe mniej niż w 1999 r., cztery punkty mniej niż w 1996 r. i sześć mniej niż w 1995 r. [1]. Pomimo spadku prestiżu zawodu lekarskiego nie spada zainteresowanie studiami medycznymi i uczelnie medyczne niezmiennie od wielu lat odnotowują dużą liczbę kandydatów zainteresowanych możliwością studiowania medycyny.

Cel pracy

Poznanie, analiza i porównanie motywów podjęcia studiów medycznych oraz wyboru przyszłej specjalizacji przez studentów VI roku Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

Materiał i metody

Badanie przeprowadzono techniką ankiety audytoryjnej w semestrze letnim roku akademickiego 2009/2010. Grupa badana liczyła 89 osób – byli to studenci VI roku medycyny. Ankieta miała charakter anonimowy i dobrowolny. W badaniu proszono o wskazanie spośród sześciu wymienionych czynników tych, które miały wpływ na wybór kierunku studiów. Ankietowani mogli wybierać następujące czynniki: tradycję rodzinną, wysoki prestiż zawodu lekarskiego, gwarancję zatrudnienia po studiach, chęć niesienia pomocy innym, dobrą sytuację ekonomiczną lekarzy oraz pasję. Jeżeli wymienione czynniki nie wyczerpały możliwych odpowiedzi, osoby badane mogły – poprzez możliwość dodatkowej odpowiedzi na pytanie otwarte – określić inne motywy, którymi kierowały się przy wyborze studiów. Listę czynników przygotowano biorąc pod uwagę motywacje o charakterze autotelicznym i instrumentalnym [3].

W analizie uzyskanych wyników szczególną uwagę zwrócono na określenie najczęściej wybieranych motywów podejmowania studiów medycznych i porównanie kategorii motywacji wyboru studiów.

Wyniki i ich omówienie

Odpowiedzi udzielili wszyscy studenci, którzy otrzymali formularze. Badając motywację wyboru kierunku studiów oparto się na formule J. Reykowskiego, która zakłada, że motywacja stanowi funkcję użyteczności celu oraz subiektywnego prawdopodobieństwa osiągnięcia go, a motyw jest tym silniejszy, im trudniej skłonić człowieka do zmiany kierunku podjętej działalności [2].

Interpretację wyników przeprowadzono wyróżniając w oparciu o wyróżnienie dwóch grup motywacji: instrumentalnej i autotelicznej. Pełną listę czynników decydujących o wyborze studiów wraz z liczbą odpowiedzi udzielonych przedstawiono w tabeli I.

Tabela I. Wskazywane motywy wyboru studiów medycznych przez studentów VI roku medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu (studenci mogli wskazać więcej niż jeden motyw)

Table I. Motives for choosing medical studies indicated by 6th-year medical students of Medical University of Wrocław (students could indicate more than one motive)

Lp.	Motywy wyboru studiów	Ilość wskazań	Udział we wskazaniach
1.	Inne – ambicja	2	2%
2.	Pasja	3	2%
3.	Inne – zainteresowania	7	6%
4.	Tradycja rodzinna	9	7%
5.	Dobra sytuacja ekonomiczna lekarzy	11	9%
6.	Wysoki prestiż zawodu lekarskiego	16	13%
7.	Gwarancja zatrudnienia po studiach	26	21%
8.	Chęć niesienia pomocy innym	47	39%
	łącznie	121	100%

Wśród jednych z najważniejszych motywów wyboru zawodu lekarza wymienić można chęć niesienia pomocy innym ludziom. Zdaniem T. Szafrąńskiego istotną rolę odgrywają także motywy poznawcze, chęć uzyskania statusu społecznego i prestiżu lekarza oraz powołanie, które autor rozumie jako „poszukiwanie swojego miejsca w świecie narodzin, choroby i śmierci drugiego człowieka” [4].

Najczęściej wskazywanym motywem wyboru studiów medycznych przez badaną grupę była chęć niesienia pomocy innym – na co wskazywała blisko połowa badanych; co piąta osoba wskazała na gwarancję zatrudnienia po studiach, pozostałe osoby wskazywały na wysoki prestiż zawodu lekarskiego lub dobrą sytuację ekonomiczną lekarzy lub rodzinną tradycję, każdy z tych motywów wskazywany był z podobną częstotliwością.

Motywacja autoteliczna odzwierciedla wartości stanowiące cel sam w sobie, będące przeciwieństwem wartości instrumentalnych. W kwestionariusz ankiety należały do nich: chęć niesienia pomocy innym, pasja, motywacja wynikająca z zainteresowania medycyną, a także wysoki prestiż zawodu lekarskiego. Stanowiły one 60% odpowiedzi ogółem. Motywacją związaną z chęcią niesienia pomocy innym kierowało się aż 39% studentów medycyny. Pasja zadecydowała o wyborze kierunku studiów jedynie w przypadku 2%, natomiast zainteresowania jako motyw decyzji podało 6% badanych. Wysoki prestiż zawodu lekarskiego miał decydujący wpływ na wybór kierunku studiów w przypadku 13% ankietowanych.

Motywacja instrumentalna stanowi odzwierciedlenie wartości instrumentalnych – służących realizacji innych wartości i celów. W przypadku tego kwestionariusza oznaczały one osiągnięcie korzyści lub wartości innych niż społeczne znaczenie etosu lekarza. Za motywy instrumentalne uznano tu gwarancję zatrudnienia po studiach oraz dobrą sytuację ekonomiczną lekarzy. Stanowiły one 30% wszystkich udzielonych odpowiedzi. Oba motywy były dość często podawane przez studentów jako te, które zadecydowały o wyborze kierunku studiów. Gwarancja zatrudnienia po studiach była istotna dla 21% badanych, natomiast dobra sytuacja ekonomiczna lekarzy – dla 9%.

Tradycja rodzinna była motywem wyboru kierunku studiów dla 7% ankietowanych studentów. Motyw ten mógł być związany z pewnego rodzaju presją i oczekiwaniami rodziny o tradycjach medycznych związanych z wyborem zawodu przez potomka. Można go także rozpatrywać jako motywację instrumentalną – biorąc pod uwagę lepszy start życiowy młodej osoby znającej specyfikę środowiska medycznego z domu rodzinnego, a niejednokrotnie przejmującej po rodzinie działalność medyczną.

Wybór przyszłej specjalizacji medycznej powinien być dokonywany w zgodzie z własnymi zainteresowaniami i predyspozycjami. Na wybór specjalizacji medycznej – traktowanej jako wybór przyszłego zawodu – mają wpływ różne czynniki psychologiczne, takie jak: zainteresowania i zamiłowania, zdolności, plany i aspiracje, wiedza i doświadczenie, motywy działań, postawy i nastawienie do rzeczywistości, a także poziom świadomości społecznej [5]. Istotną rolę odgrywają także względy praktyczne – zapotrzebowanie systemu opieki zdrowotnej i zdanie egzaminu kwalifikującego oraz czynniki demograficzne – wiek, płeć, wyniki w nauce, stan cywilny, posiadanie rodzica – lekarza, czy zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne [6].

Ankietowani studenci Akademii Medycznej we Wrocławiu jako przyszłą specjalizację medyczną najczęściej wskazywali pediatrię (14%), internę (13%) oraz chirurgię (8%), natomiast po jednym procencie wszystkich wskazań uzyskiwały następujące specjalizacje: hematologia dziecięca, intensywna terapia, ortopedia, chirurgia naczyniowa, laryngologia, alergologia i endokrynologia. Wybór przyszłej specjalizacji medycznej przez studentów obrazuje tabela II. Żaden z badanych nie wskazał na takie specjalizacje, jak chirurgia ręki oraz gastroenterologia. Jedynie 3% ankietowanych jako przyszłą specjalizację wskazało medycynę rodzinną, co może wynikać z faktu, że wymaga ona dużego zaangażowania czasowego i niesie ze sobą małe możliwości diagnostyczne i dużą monotonię. Do takich wniosków doszli A. Pawełczyk,

Tabela II. Wybór przyszłej specjalizacji medycznej studentów VI roku medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu
Table II. Selection of future medical specialization by 6th-year medical students of Medical University of Wrocław

Lp.	Specjalizacja	Częstość wybierania	Udział we wszystkich wyborach ogółem
1.	Chirurgia ręki	0	0%
2.	Gastroenterologia	0	0%
3.	Ortopedia	1	1%
4.	Chirurgia naczyniowa	1	1%
5.	Intensywna terapia	1	1%
6.	Hematologia dziecięca	1	1%
7.	Laryngologia	1	1%
8.	Alergologia	1	1%
9.	Endokrynologia	1	1%
10.	Psychiatria	2	2%
11.	Choroby zakaźne	2	2%
12.	Kardiochirurgia	2	2%
13.	Neurochirurgia	2	2%
14.	Gastroenterologia	2	2%
15.	Dermatologia	2	2%
16.	Neonatologia	2	2%
17.	Medycyna sądowa	2	2%
18.	Nefrologia	2	2%
19.	Chirurgia onkologiczna	3	2%
20.	Okulistyka	3	2%
21.	Medycyna rodzinna	4	3%
22.	Neurologia	4	3%
23.	Onkologia	5	4%
24.	Anestezjologia	6	5%
25.	Kardiologia	7	6%
26.	Ginekologia	8	6%
27.	Radiologia	8	6%
28.	Niezdeterminowany	9	7%
29.	Chirurgia	10	8%
30.	Interna	16	13%
31.	Pediatria	17	14%
Łącznie		125	100%

T. Pawełczyk oraz J. Bielecki – badający determinanty wyboru specjalizacji medycznej w podstawowej opiece zdrowotnej [7].

Wyniki badań studentów VI roku Akademii Medycznej we Wrocławiu pokrywały się z badaniami przeprowadzonymi w 1992 r. przez M. Latałskiego, J. Smagę i B. Gałązkę, a dotyczącymi planów zawodowych studentów medycyny. Wynikało z nich, że ankietowani studenci najczęściej wybierali specjalizacje z dziedziny interny lub pediatrii (46%), laryngologii i okulistyki (21%) oraz chirurgii i ginekologii (29,9%) [8]. Natomiast z badań przeprowadzonych przez T. Kozielec, D. Stecker i B. Karakiewicz wynikało, że studenci najchętniej wybierali specjalizacje z medycyny wewnętrznej, chirurgii, położnictwa i ginekologii i pediatrii, natomiast znikome wśród nich było zainteresowanie medycyną rodzinną [9].

W 2009 r. Instytut Badań Opinii „Homo Homini” przeprowadził badanie na losowej reprezentatywnej grupie Polaków, w którym m.in. pytał o ocenę zaufania do lekarzy różnych specjalności. Wyniki badań były następujące: chirurg – 32,90 %, lekarz rodzinny – 30,60 %, kardiolog 28,40 %, internista – 16,90%, dentysta 16,80 %, anestezjolog – 15,80 %, endokrynolog – 10,30%, neurolog – 10,60%, onkolog – 10,40%, ortopeda – 9,40%, okulista – 8,90%, urolog – 6,40 %, ginekolog – 5,20 %, laryngolog – 4,80 %, dermatolog – 4,20 %, gastrolog 3,20 %, psychiatra – 1,00 % oraz radiolog 0,90 % [10]. Wyniki tych badań częściowo pokrywają się z deklaracjami wyboru specjalizacji przez badanych studentów VI roku medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu. W obu ankietowanych grupach wysoką pozycję zajmowały takie specjalizacje jak chirurgia, kardiologia i interna. Osoby badane przez Instytut Homo Homini lekarzy tych specjalności obdarzyli największym zaufaniem, a studenci VI roku medycyny Akademii Medycznej deklarowali wybór tych specjalizacji medycznych. Ponadto chirurg-

dzy zostali uznani za specjalizację o dużym prestiżu (93%). Mało popularne wśród studentów okazały się takie specjalizacje jak dermatologia, gastrologia (gastroenterologia), psychiatria oraz laryngologia – lekarze tych specjalności także nie cieszyli się dużym zaufaniem wśród badanych. Warto zauważyć, że na decyzję studentów medycyny dotyczącą wyboru przyszłej specjalizacji istotny wpływ ma jej prestiż i poziom zaufania społecznego.

Wnioski

1. Wśród motywów wyboru studiów medycznych przeważało wskazywanie motywów o charakterze autotelicznym, a następnie instrumentalnym.
2. Wybór przyszłej specjalizacji przez studentów medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu wskazuje na największe zainteresowanie kierunkami podstawowymi.
3. Przy wyborze przyszłej specjalizacji ważną rolę odgrywa poziom zaufania społecznego do lekarzy poszczególnych specjalności.

Piśmiennictwo / References

1. Maleje prestiż zawodu lekarza. Kurier Elektroniczny Med Prakt. <http://www.mp.pl>
2. Reykowski J. Emocje i motywacja. [w:] Psychologia. Tomaszewski T (red). PWN, Warszawa 1985.
3. Stalewski T. Motywacje i satysfakcje z ukończonych studiów. [w:] Jakość kształcenia na kierunku zarządzanie i marketing. Stalewski T (red). Difin, Warszawa 2005.
4. Szafranski T. Problemy adaptacyjne studentów medycyny – przegląd badań. [w:] Higiena psychiczna dla studentów medycyny. Kobierczyki T (red). AM, Warszawa 1993.
5. Sowa J. Rozwój zawodowy człowieka. Zesz Nauk WSP Rzesz 1995, 2: 61-73.
6. Ambrozy DM, Irby DM, Bowen JL. Role models' perceptions of themselves and their influence on students' specialty choices. Academic Medicine 1997. 72: 1119-1121.
7. Pawełczyk A, Pawełczyk T, Bielecki J. Determinanty wyboru specjalizacji medycznej w podstawowej opiece zdrowotnej przez absolwentów wydziałów lekarskich. Pol Merk Lek 2007, 129: 233-238.
8. Latałski M, Smaga J, Gałązka B. Plany zawodowe studentów VI roku wydziału lekarskiego. Med Wiejska 1992, 3: 16-20.
9. Koziellec T, Stecker D, Karakiewicz B. Oczekiwania studentów dotyczące specjalizacji z medycyny rodzinnej. Med Rodzin 2001, 4: 14-17.
10. Raport z badania o chirurgach. <http://www.homohomini.com.pl>
11. Kurczewska U, Jasińska M, Orszulak-Michalak D. Motywy wyboru studiów farmaceutycznych na przykładzie Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Farm Współ 2008, 1: 64-68.
12. Pawełczyk A, Pawełczyk T, Bielecki J. Wpływ wybranych czynników na wybór wąskich specjalizacji medycznych przez studentów wydziałów lekarskich. Pol Merk Lek 2007, 132: 575-579.
13. Poćwiardowski R. Społeczne uwarunkowania wyboru kierunku studiów przez studentów Instytutu Pielęgniarstwa PWSZ w Pile. [w:] Kształcenie zawodowe w teorii praktyce edukacyjnej. Kusztełek A, Zduniak A (red). WSB, Poznań 2006.